

на студентів-екстернів, базовий рівень освіти яких – повна середня освіта. У разі, коли освітній рівень студента вище ніж повна середня освіта, розробляється інтегрований інформаційний пакет з урахуванням попереднього рівня освіти.

Висновки. Таким чином, система екстернатної освіти в університеті здатна забезпечити підвищення ефективності і якості навчального процесу, поглиблення професійних знань студентів і фахового рівня викладачів на основі органічного поєднання традиційних педагогічних методик з новими можливостями, що надають новітні інформаційно-комунікаційні технології.

Удосконалення організації навчального процесу за екстернатною формою навчання повинно здійснюватися за такими головними напрямками: розробка концептуальних засад підготовки фахівців за екстернатною формою навчання на підставі компетентнісного підходу; визначення номенклатури матеріалів інформаційних пакетів за спеціальностями; формування структури нормативних та інформаційно-методичних матеріалів, що адаптовані до екстернатної форми навчання; розробка вимог до змісту нормативних та інформаційно-методичних матеріалів.

Бібліографічні посилання:

1. Про затвердження «Положення про організацію екстернату у вищих навчальних закладах України». Наказ Міністерства освіти і науки України № 340 від 08.12.95р.
2. Сікорський П. Наступність модульно-рейтингової і кредитно-модульної технології навчання / П. Сікорський // Вища школа. – 2005. - №5. – С. 59-70.
3. Скнар О. Модернізація форм і методів навчання студентів у контексті кредитно-модульної системи / О. Скнар // Вища школа. – 2006. - №3. – С. 33-45.
4. Семенець В. Впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес / В. Семенець, В. Каук, О. Аврунін // Вища школа. – 2009. - №5. – С. 40-57.
5. Бондаренко М. Впровадження інноваційних технологій навчання задля забезпечення якості освіти та ефективного міжнародного співробітництва / М. Бонадренко, Н. Лесна, В. Репка // Вища школа. – 2009. - №5. – С. 58-65.
6. Ключникова Н.В. Удосконалення організації навчального процесу за екстернатною формою навчання [Текст] / Н.В. Ключникова, О.В. Горпинич // Кадрове забезпечення гірничо-металургійного комплексу України: Тези доп. – Дніпропетровськ, 2011. - С. 167-170.
7. Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Наказ Міністерства освіти і науки України № 812 від 20.10.2004р.

Г.М. Коротенко, Л.М. Коротенко
(*Національний гірничий університет*)

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Постановка проблеми. У перехідний період від індустріального до інформаційного суспільства, яким характеризується розвиток світової економіки, ключовими стають процеси створення й поширення знань.

Основним курсом розвитку нової економіки є мобільний і висококваліфікований людський капітал. Побудова навчальних планів і програм на основі компетентнісного підходу, який синтезує пізнавальні, ділові, інформаційні і соціальні компоненти, дозволяє активізувати навчальний процес і значно наблизити його до реальних запитів споживачів освіти [1].

У роботі [2] особливо підкреслюється: «Все частіше підприємцям потрібна не сама кваліфікація, яка з їхнього погляду занадто часто асоціюється з умінням здійснювати ті або інші операції матеріального характеру, а компетентність, що розглядається як свого роду коктейль навичок, властивих кожному індивідууму, в якому сполучаються: кваліфікація в точному значенні цього слова, соціальне поведіння, здатність працювати в групі, ініціативність і любов до ризику».

Аналіз останніх досліджень. Компетентнісний підхід до освіти (на відміну від традиційного кваліфікаційного) віддзеркалює вимоги не тільки до змісту освіти (що повинен знати, уміти і якими навичками володіти випускник вузу в професійній області), але й до поведінкової складової (здатності застосовувати знання, уміння й навички щодо рішення завдань професійної діяльності). Так, тепер широке поширення одержало трактування компетенції як здатності застосовувати знання, уміння й особистісні якості для успішної діяльності в певній області [3]. Компетенції, по суті, визначають набір видів діяльності, які повинен здійснювати професіонал у конкретній області на певному рівні, а компетентність – це реалізація компетенції конкретним суб'єктом діяльності, що залежить від особистісних характеристик.

Цілі публікації. Зараз при викладанні дисциплін у вищих навчальних закладах використовується поділ на частини єдиного процесу професійної діяльності, виділяючи в ньому, перш за все, теоретичний і практичний аспекти. Але сучасна педагогіка («педагогіка компетенцій»), не заперечуючи необхідності аналітичного поділу при навчанні, виступає за подальший синтетизм, тобто об'єднання теорії й практики, що досягається в процесі безпосередньої професійної діяльності або її ігрової імітації.

Основна частина. Серед сучасних методів викладання можна, по-перше, виділити *метод кейсів* [4] (від англ. Case method, кейс-метод, case-study, кейс-стаді, метод конкретних ситуацій) – техніка навчання, що використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій. Ті, що навчаються, повинні проаналізувати ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення й вибрати кращі з них. Кейси базуються на реальному фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації.

Метод був уперше застосований в Harvard Business School в 1924 році. З початку 2000-х років кейси широко використовуються в закордонній практиці викладання природничо-наукових і технічних дисциплін.

Класифікація кейсів може бути проведена за структурою:

– структуровані кейси (highly structured case) – короткий і точний виклад ситуації з конкретними цифрами й даними. Для такого типу кейсів існує певна кількість правильних відповідей. Вони призначені для оцінки знання й/або

вміння використати одну формулу, навичку або методику в певній області знань.

– неструктуровані кейси (unstructured cases). Вони являють собою матеріал з більшою кількістю даних і призначені для оцінки стилю й швидкості мислення, уміння відокремити головне від другорядного й навичок роботи в певній області. Для них існують кілька правильних варіантів відповідей і звичайно не виключається можливість знаходження нестандартного рішення.

– першовідкривацькі кейси (ground breaking cases) можуть бути як дуже короткі, так і довгі. Спостереження за рішенням такого кейса дає можливість побачити, чи здатна людина мислити нестандартно, скільки креативних ідей вона може видати за відведений час. Якщо проходить групове рішення, то чи може вона підхопити чужу думку, розвинути її й використати на практиці.

За формою подання бувають паперові кейси та відеокейси. За розміром можуть бути:

– повні кейси (у середньому 20-25 сторінок) призначені для командної роботи протягом декількох днів і звичайно мають на увазі командний виступ;

– стислі кейси (3-5 сторінок) призначені для розбору безпосередньо на занятті й мають на увазі загальну дискусію;

– міні-кейси (1-2 сторінки), як і стислі кейси, призначені для розбору в аудиторії й найчастіше використовуються як ілюстрація до теорії, викладеної на занятті.

За рівнем складності можуть бути:

– кейси для бакалаврів;

– кейси для магістрів;

– кейси для програм MBA і курсів підвищення кваліфікації

Ще один з перспективних методів – це **портфоліо** [5] – індивідуальна, персонально підібрана сукупність різнопланових матеріалів, які з однієї сторони представляють освітні результати студента, а з іншого боку, містять інформацію про індивідуальну освітню траєкторію, тобто процес навчання, при якому той, якого навчають, може ефективно аналізувати й планувати свою освітню діяльність.

На сьогоднішній день в освіті склалася певна типологія портфоліо [6]. Перший вид – «робоче» портфоліо – розглядає добірку робіт студента за певний період часу, що показує зміни, що відбулися, у його рівні підготовки. Другий вид – «протокольне» портфоліо – може містити будь-які роботи, що відбивають у формі документів всі види навчальної діяльності, від результатів участі в «мозковій атаці» до чернеток готових робіт. Третій вид – «процесне» портфоліо – відбиває досягнення студента відповідно до документованих фаз процесу навчання. Четвертий вид – «підсумкове» портфоліо – звичайно використовується для одержання сумарної оцінки знань і вмінь того, кого навчають, на основі інтегрування оцінок, отриманих по різних дисциплінах навчального плану. Форми подання підсумкової роботи можуть бути всілякими, нерідко використовуються аудіовізуальні засоби або електронні версії закінченої роботи студента. Четвертий вид портфоліо також обов'язково

містить підготовлене студентом письмове обґрунтування вибору робіт, включених у представлені підсумкові результати.

У педагогіці вищої школи зараз набуває сили **технологія кооперації, що розвивається** [7]. Основними прийомами даної технології навчання є:

- індивідуальне, потім парне, групове, колективне висування цілей;
- колективне планування навчальної роботи;
- колективна реалізація плану;
- конструювання моделей навчального матеріалу;
- конструювання власної діяльності;
- самостійний підбір інформації, навчального матеріалу;
- ігрові форми організації процесу навчання;
- взаємоконтроль у кооперації (мікрозаліки, суспільний допуск до іспиту й так ін.).

Для реалізації цих прийомів викладач повторює три технологічних такти. *Перший такт*: опираючись на наявні у студентів знання, викладач ставить навчальну проблему й вводить у неї групу тих, що навчаються. Обов'язковий елемент практичного заняття – саме введення в проблему, коли кожний учасник усвідомлює необхідність її рішення. Цим досягається початкова пізнавальна активність студентів і первинна актуалізація їхніх внутрішніх цілей.

Другий такт спрямований на підтримку необхідного рівня активності тих, яких навчають. Їм надається можливість для самостійної діяльності. Об'єднані у творчі групи (по 6-8 чоловік), студенти вдруге, але цього разу вже самостійно, у процесі спілкування актуалізують (уточнюють, прояснюють) свою внутрішню мету, осмислюють поставлене завдання, визначають предмет пошуку, виробляють спосіб спільної діяльності, відпрацьовують і відстоюють свої позиції, приходять до рішення проблеми. Творчі групи створюються по функціональному принципу – з урахуванням педагогічної потреби. Група формується так, щоб у ній були: «лідер», «генератор ідей», «функціонер», «опонент» і «дослідник». Зміна лідера відбувається через кожні два-три практичні заняття, що стимулює розвиток організаторських здатностей у студентів. Творчі групи можуть бути постійними й тимчасовими. Вони рухливі, тобто студентам дозволяється переходити з однієї групи в іншу, спілкуватися з членами інших груп.

Третій такт припускає загальне обговорення, у процесі якого викладач націлює студентів на доказ істинності рішень. Кожна група активно відстоює свій шлях рішення проблеми, свою позицію. У результаті виникає дискусія, у ході якої від студентів потрібне обґрунтування, логічна аргументація, підведення до рішення завдання. Виявивши, що процес пізнання припиняється через недолік знань у тих, яких навчають, викладач передає необхідну інформацію у формі лекції, конференції, бесіди. Таким чином, перевага технології кооперації, що розвивається, полягає в тім, що студенти одержують досвід спільних дій при організації й плануванні пізнавальної діяльності, формулюванні й рішенні навчальних проблем, моделюванні засобів придбання й переробки інформації. Постійний обмін думками приводить до зміни стилю

роботи викладача – він стає демократичним, заснованим на принципах співробітництва зі студентами.

Висновки. Отже, у даній роботі описані три з найцікавіших педагогічних методів або технологій, які спрямовані на виявлення й оцінку компетенцій студентів. Щодо перспектив застосування даних інноваційних форм навчання й оцінки компетенцій випускників поки можна висловити лише обережні припущення. Варто враховувати, що перші два з описаних методів прийшли із Заходу. Спроби їхнього буквального переносу на вітчизняний ґрунт можуть виявитися невдалими через розходження в менталітеті, системах цінностей і т.п. Тому не всі рекомендації західних педагогів виявляється можливим виконати в Україні.

Бібліографічні посилання:

1. Чилин С.А. Некоторые аспекты компетентного подхода и инновационных технологий в организации учебного процесса. WEB-сайт (Электронн. ресурс) / Способ доступа: URL: <http://www.snfpo.ru/help/articles/aspect1.htm>

2. European Federation of National Engineering Associations. WEB-сайт (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: <http://www.feani.org>.

3. Tuning Educational Structures in Europe. WEB-сайт (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: URL: <http://tuning.unideusto.org/tuningeu/index.php>.

4. Метод кейсов. (Электронн. ресурс) / Способ доступа: URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B5%D0%B9%D1%81-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4>

5. Полежаев В.Д., Полежаева М.В. Портфолио студента как инструмент создания индивидуальной траектории обучения // Современные наукоемкие технологии. – 2008. – № 3 – С. 77-78.

6. Разработка и сертификация аттестационных тестов: учебное пособие / В.И. Звонников, М.Б. Чельшкова / Государственный университет управления. – М.: ГУУ, 2007. – 91с.

7. Акбашев Т.Ф. Непрерывное образование и развивающаяся кооперация. WEB-сайт (Электронн. ресурс) / Способ доступа: URL: <http://noospherology.ru/akbashev.ru/methodology.htm>

Т.В. Коханська

(Національний гірничий університет)

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ЗА ЕКСТЕРНАТНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. Актуальність проблеми впровадження інноваційних підходів до підготовки кадрів за екстернатною формою викликана тим, що процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності, в тому числі вищу освіту. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, наполегливо працює над практичним приєднанням до Болонського процесу. Європейська система перезарахування кредитів (ECTS) розвивається і вдосконалюється. Основні її